

דף מב.

עין משפט ב.

או"ח סימן תנט פ"ד

ה. ז. הלש אחר זמן איסור חמץ, מים אלו עם המים ששוטפים בהם כלי הלישה לא ישפוך אותם במקום שעומדים אלא במקום מדרון שלא יחמיצו ש.

הגה: והכלים שעושים בהם המצות כגון הסכינים יגרר אותם תמיד בשעת עשיית המצות, שלא ידבק בהם הבצק^ה, ולאחר גמר עשיית המצות ידיח אותם וינגבם היטב, כדי שיאכל לחזור ולעשות בהם פעם אחרת. והמחמיר יגררן ואח"כ ידיח אותם.

הגה: ביו"ט מותר לעשותן ע"י עכו"ם א או יטילם לצונן.

הגה: לא יתן העריבה שלשין בה ע"ג כר או כסת צמר בשעת הלישה שזה מחמם העריבה, אבל על עור מותר.

עין משפט ג.

או"ח סימן תנה פ"א

א. אין לשין המצה אלא במים שלנו^ב לילה אחת, שאז מצטננים בין

ש. ולכאורה מה בכך אם יחמיצו הרי הפיקרם, וכתב המ"א בס"ק ט' דכל מה שאפשר ליוזר שלא יבואו לידי חימוץ נזהרין בזה לכתחלה.

ת. ראוי ליוזר שהמודד הקמח לא יתן המים לאותו שלש שמא ידבק מעט קמח בידו ויפול לתוך המים, והלש יבדוק צפורניו.

א. דהגרירה הוי שבות, והוי האמירה לגוי שבות דשבות במקום מצוה שמותר כדי שלא יהיה חמץ בבית, אבל המ"א בס"ק י"ב כתב דרק ההדחה מותר ע"י עכו"ם אבל גרירה זו מלאכה דאורייתא ואסור גם במקום מצוה ע"י אמירה לגוי. כה"ח אות ס"ו.

ב. מימרא דרב יהודה בפסחים מ"ב, ואפי' מצה שאינה של מצוה משום חשש חימוץ. כה"ח אות א'. ובספק אם המים לנו או לאו לא ילוש בהם, ואם לש מותר. שם אות ב'.

קלט מי גשמים מותר ללוש בהם מצה וא"צ לינה, אבל הלק"ט כתב דאם נקלטו בלילה א"צ לינה אבל נקלטו ביום צריכים לינה. כה"ח אות ד'.

ו. גוי מסל"ת שהמים לנו בביתו מותר ללוש בהם, דלא אתחזק איסורא והוא דבר דרבנן

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שהם מי בורות או מעיינות בין שהם מי נהרות.

א. ב. שואבין אותם מבעוד יום סמוך לבין השמשות^א או בבין השמשות^ב ואין לשין בהם עד שיעבור עליהם הלילה כולה^ה, ויכולים לשאוב ביום אחד לימים הרבה^ו.

ואם זה זמן חם יניח המים במרתף^ז שהוא קר, ואם הזמן קר יניחם באויר כי במרתף שם חם, וצריך להשכים ולהכניסם לבית קודם זריחת השמש, ואפי' ביום המעונן.

הגה: אם לא הכניסם בהשכמה, אם לא עמדו כל כך עד שהוחמו^ח אינו מזיק^ט, ויותר טוב להעמידם תחת תקרה שמא ישכח להכניסם בהשכמה.

ונאמן, אבל המחמיר תע"ב. כה"ח אות ה'. וטעם שבעינין מים שלנו בכלי לילה אחת אחר שאיבתן כתב רש"י בפסחים מ"ב ע"א משום שבימי ניסן המעיינות חמין, שעדיין ימות הגשמים הם, ובימות הגשמים החמה מהלכת בשיפולי הרקיע וע"כ כל העולם צונן והמעיינות חמין וע"כ שואבין אותם ומשאירים אותם לילה אחת בכלי להצטנן מחומם. ויש מפרשים משום שהחמה מהלכת בלילה תחת הארץ ומחממת המעיינות ע"כ אין להם תקנה אלא שלא יהיו בלילה במחובר, ובדרשות מהרי"ל מצריך למים כ"ד שעות משאיבתן להצטנן. כה"ח אות ו'.

ג. זו תוספת הרמ"א, אבל לדעת מר"ן השו"ע אפי' ביום עצמו מותר לשאוב אותם ולהניחם לילה אחת, וכדעת מר"ן השו"ע כך היא דעת סתימת כל הפוסקים וכך משמע לשון הגמ' והרי"ף, וכך פסק הפר"ח דיכול לשאוב אותם ביום וא"צ בבין השמשות או בסמוך דוקא. וסיים בכה"ח אות ח' דלכתחלה יש לחוש לדעת הרמ"א.

ד. ויותר טוב להקדים קצת מאשר לאחר. כה"ח אות י"ג.

ה. ולכתחילה יש לשאוב דוקא בבין השמשות ואין ללוש בהם עד שיעברו עליהם י"ב שעות וגם עמוד השחר כדי לצאת אליבא דכו"ע כי יש ג' דעות בדבר זה. כה"ח אות י"ד.

ו. יש לזוהר שלא תגע אשה נדה במים ששואבין למצת מצוה. וה"ה שלא תלוש או תעסוק בבצק. ויש נזהרין שלא להניחה שתגע במצת מצוה גם אחר אפייתה. שם אות ט"ז.

ז. ואם אין לו מרתף יניחם בתוך הבית רק לא בחדר שיש בו תנור.

ח. ופושרין הוי כהוחמו כמ"ש בסעיף ג' ופושרין היינו כחמימות הרוק.

ט. ואפי' עמדו בשמש, ב"י בשם הרא"ש. מ"א ס"ק ב'.

הגה: כשמוליך המים תחת אויר השמים יש לכסותן.

הגה: כשחל פסח באחד בשבת יש לשאוב המים אור ל"ג דהיינו בליל חמישי כ.

הגה: לכתחילה יש לשאוב מן הנהרות ל ולא מן הבארות, אבל כשהנהרות עולים על גדותיהם מהגשמים או מהפשרת השלגים מ, טוב יותר לשאוב מן הבארות.

הגה: מים שלנו לילה אחת לצורך לישת המצה, אין לשפוך אותם בגלל מת ב או משום תקופה הנופלת, ומ"מ טוב לשים לכתחלה במים ברזל ע.

י. היינו לנוהגים לאפות מצה של מצוה בליל ט"ו כשחל ערב פסח בשבת כמבואר הטעם בט"ז בס"י תנ"ח.

כ. ואם שכח לשאוב בליל י"ג ישאב אותם בערב שבת מבעוד יום, ואם שכח לשאוב בערב שבת עד שנהיה בין השמשות ישאב אותם ע"י עכו"ם בביה"ש דלא גזרו שבות במקום מצוה.

ל. דרש"י כתב בתשובה דעיקר ההקפדה במים ממעיינות ובורות דהם רותחים, אבל לא של הנהרות דבניסן אין החמה מהלכת במים. ט"ז ס"ק ב'.

מ. דלעולם מהפשרת שלגים וגשמים הם רותחים, מ"א ס"ק ה', והיינו שרותחים יותר ממי בארות. כה"ח אות ל"ב.

נ. דליל שימורים לה', וחלילה שאירע דבר תקלה במצות השם. ב"י בשם המרדכי, ואם ישפוך אותם נראה כמזלזל במצות ומחזיק בדעתו שאין המצוה מגינה עליו. ט"ז ס"ק ג'.

ס. במים המחוברים לקרקע בשעת התקופה פשוט דאין שום חשש ורק במים שהיו שאובין בשעת התקופה יש חשש, וגם בשאובין בשעת התקופה אחר שעברה שעת התקופה מותר לשתות, וכך המנהג להקל. כה"ח אות ל"ז.

ע. ואז אין רשות למזיק, מדרשות מהרי"ל, ט"ז ס"ק ד'. וטוב להוציא הברזל משם אחר התקופה שמא יתחממו המים מן הברזל. כה"ח אות ל"ח.

ו. ובשאר ימות השנה שלא לצורך לישת מצה ישים שם מלח, שם אות ט"ל. ונוהגים העולם לשים ברזל על כל המשקים והמאכלים חוץ מאם הם מבושלים או כבושים ומלוחים, שאין מניחים עליהם דבר כי אומרים שאין לחוש למבושל וכבוש ומלוח, אך טוב להחמיר ולהניח גם עליו ברזל משום התקופה. ש"ך ביור"ד סי' קט"ז ס"ק ו'.

ז. וכשמשימים הברזל בתוך המים יאמרו כן: בזכות האמהות בלהה רחל זלפה ולא

הגה: אסור לשאוב מים לצורך המצה ע"י אינו יהודי פ וגם לשאר מצות ישאב אותם הישראל אם אפשר.

הגה: ונוהגים ליטול מים המיוחדים למצת מצוה ז, גם נוהגים לשאוב אותם לכלי חרס חדשים ק, אבל בשל עץ אין להקפיד.

עין משפט ד. או"ח סימן תנ"ט סעיף א

א. אין לשין במקום שיש שמש ר, וביום המעונן ש אסור ללוש תחת אויר השמים כיון שיום המעונן כולו כיום שמש.

שהעמידו י"ב שבטי י-ה יעמוד לנו זכותם להצילנו מכל גזירות קשות ורעות. כה"ח אות מ' מספר קב ישר. ועוד שם הביא מהריקנטי שסוד התקופה שסדקי קרנות העולם באשר כי א"א לצמצם ממשלתם נשארו פנויים בלי שומר ומלאך בין תקופה לתקופה, והוא רגע כשמשנתות המשמרות בין תקופה לתקופה, כי לפעמים יכולים אז לנשב הרוחות רעות בעולם תוך סדקי הקרנות, ולזה בא סוד מצות הציצית בד' כנפות, וכן סוד זריקת הדם על ד' קרנות המזבח, לבטל הרוחות רעות מתוך סדקי קרנות העולם. כה"ח אות מ"א.

פ. היינו לכתחילה. מ"א אות ח'. וה"ה לא ע"י חרש שוטה וקטן. כה"ח אות מ"ד.

צ. ויאמר בשעת השאיבה לשם מצת מצוה מדרשות מהרי"ל. ומהר"י הלבן לא היה מניח ללוש בפסח במים שהיו בכלי נחושת כי אמר שהם מתחממים, ובדיעבד שעברו ולשו בהם יוצאין בזה, כ"כ הפר"ח. כה"ח אות נ"ב. מ"מ ללוש בקערה של נחושת אין לחוש. כה"ח אות נ"ג. אך טוב בשל בדיל ע"ש.

ק. שע"י זה שומרים קרירותן. לבוש.

ר. מימרא דרבא בפסחים מ"ב. לפי שחום השמש מחממת, רש"י שם, ואם עבר ולש תחת השמש מותר, רמב"ם בפ"ה, וכ"כ בשו"ע סעיף ה', וכ"ש אם עבר ולש ביום המעונן תחת כיפת השמים או לש סמוך לתנור בדיעבד מותר. כה"ח אות ג'.

ש. אבל שלא ביום המעונן מותר ללוש בצל תחת הרקיע, ובלבד שלא יהיה קרוב לשמש שיתחמם, ב"י. וביום המעונן שאסור דוקא במעונן גמור אבל כשהעננים עוברים ושבים פעם נגלה ופעם מכוסה אין בכך כלום, כ"כ הפר"ח בשם הרמב"ן.

ובבית החורף שהסיקו בו תנור לחמם הבית גרע יותר מיום המעונן, אלא צריך לפתוח החלונות והדלתות שיצא חום ההסקה. ט"ז ס"ק א'. וביום המעונן שאסור לאו דוקא תחת כיפת השמים אלא בכל מקום שאם לא היה מעונן היתה זורחת שם השמש עליו ואסור, ב"ח.

הגה: נהגו ליזהר מללוש נגד החלון הפתוח **ת** אפי' אין שם שמש, שמא יהיה יום מעונן ולא אדעתיה.

הגה: צריך גם ליזהר מלהוליך המצות לתנור תחת כיפת השמים, וכן לא להוליך לא את הקמח ולא את המים כשהם מגולים **א**.

א. ב. לא יתקרב ללוש ליד התנור **ב** משום החום שלו.

עין משפט ה. או"ח סימן תנט פעיף ב

ב. ג. לא יניחו העיסה בלי עסק בה **ב** אפי' רגע אחד, וכל זמן שמתעסקים בה אפי' כל היום כולו אינה מחמיצה. אם הניחו אותה שיעור מיל **ד**

ת. אא"כ רחוק מן החלון או מן הצד שא"א לשמש לזרוח שם אם היה שמש.

א. אלא יכסה אותם, אך אין לכסות הרבה פעמים באותה מפה או סדין שמא נדבק בו בצק ונתחמץ. ובדיעבד אם לא כיסה והעביר אותם מגולים אין לאסור. כה"ח אות ח"י.

ב. ואם החדר קטן אסור בכל החדר, אבל אם החדר גדול אסור בקרבת התנור עד היכן שהחום מגיע. כה"ח אות כ'. וע"כ טוב לאפות בתנור ולעשות המצות בחדר אחר. כ"כ במש"ז. ובדיעבד אם לש נגד פי התנור אין לאסור אם לא שרואין שהעיסה התחממה. שם באות כ"ב.

וְיִשָּׂא וּבִשְׁעָה שְׁשִׁמִּים הַמְצָה עַל הַמִּקְלָל לְהַכְנִיסָהּ בַּתְּנֹר אִין לְשִׁהוּת אוֹתָהּ עַל הַמִּקְלָל כִּנְגַד חוּם הַתְּנֹר, שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁתְּחַמֵּיץ אֵלָא מִיַּד לְשִׁים אוֹתָהּ בַּתְּנֹר וְלֹא לְחַפֵּשׁ אֲנָא וְאֲנָא הִיכֵן לְשִׁים אוֹתָהּ וְרַבִּים נִכְשָׁלִים בִּזְהָ.

וְכַמ"כ יֵשׁ לְהַחֲלִיף הַמִּקְלוֹת שְׁשִׁמִּים עֲלֵיהֶם הַמְצוֹת לְהַכְנִיסֵם לְתְּנֹר שֶׁהֵם מִתְחַמְמִין הַרְבֵּה, וְאִם יִשְׁיִמוּ הַמְצוֹת שֶׁלֹּא נִאֲפוּ עַדִּיין עֲלֵיהֶם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שִׁתְּחַמְצוּ עַל הַמִּקְלוֹת מִכַּח הַחוּם וְיֵשׁ לִיזְהָר בְּמֵאוֹד בִּזְהָ. מִשְׁנֵה בְּרוּרָה ס"ק י'.

וְגַם יֵשׁ לִיזְהָר לֹא לְהַנִּיחַ הַמִּקְלוֹת הַחֲדָשִׁים וְהַנִּקְיִים לִיד הַתְּנֹר כִּי הֵם מִתְחַמְמִים שֵׁם. כה"ח אות כ"ג.

ג. ממשנה דף מ"א וכחכמים. ולא נקרא עסק אלא העריכה או הלישה או כשמנקבין המצות, אבל כשמעבירים ידיהם על המצות זה גרע טפי, כ"כ המהרי"ו, והמ"א בס"ק ד', וה"ה חתיכת העיסה בסכין לחתיכות לא הוי עסק. כה"ח אות כ"ד. ולא יתחילו ללוש עד אחר שהוסק התנור כדי שיאכל לאפות מיד. שם כ"ה.

ד. וְאִם זֶה סִפְקָא אִם שֶׁהָהּ שִׁיעוֹר מִיַּל אֲסוּר דְּסַפִּיקָא דְאוּרִיתָא לְחוּמְרָא. כה"ח אות כ"ז. ומשמע ששיעור מיל אפי' לא ניכר בו סימן חימוץ ג"כ אסור. כה"ח אות כ"ט.

בלי עסק בה הוי חמץ ושיעורו ח"י דקות.

הגה: ויש להחמיר למהר בעשיית המצה כי יש לחוש שהשהיות יצטרפו לשיעור מיל, או שהמקום חם שממהר להחמיץ.

ב. ד. אחר שנתעסקו בבצק ונתחמם בידיים אם יניחוהו בלא עסק מיד יחמיץ.

ואם התחילו בשתי עיסות כאחד, והחמיצה האחת בידוע שגם השניה החמיצה אפי' אין רואין בה סימני חימוץ.

ואם החמיצה עד שיש בה סדקים ^ה אפי' לא נתערבו הסדקים זה בזה אלא אחד הולך לכיון אחד והשני לכיון אחר הרי זה חמץ גמור, והאוכלו בפסח חייב כרת.

ב. ה. אם אין בעיסה סדק אלא הכסיפו פניה דהיינו נשתנה מראיתו ללובן, כאדם שעמדו שערותיו האוכלו פטור ^ו.

הגה: אם המצה עשויה ומפחד שלא תבא לידי חימוץ מותר לסתור אותה ולחזור ולעשותה כדי שיתעסק בה לבטל החימוץ, מיהו טוב ליזהר בזה לכתחילה ^ז.

ושיעור מיל כאן כתב מר"ן השו"ע ח"י דקין, וכ"כ בהלכות מליחה ביו"ד סי' ס"ט סעיף ו', אבל הרמב"ם בפי' המשניות בפ' אלו עוברין כתב ששיעורו כ"ד דקות, ולדעת הגר"א שיעורו כ"ב דקות וחצי, ולהלכה קיי"ל כשליש שעה שהם י"ח דקות אם לא במקום הפסד מרובה. כה"ח אות ל'.

ה. ואפי' במקצת העיסה נהיו סדקים נאסרה כל העיסה. כה"ח אות ל"ח.

ו. אבל אסור, רמב"ם בפ"ה הלכה י"ג.

ז. ויש ליזהר שלא לקחת נערים קטנים, וגם שלא יהיו העובדים עובדים יומם ולילה והידיים שלהם מתחממות מאוד עד ליד סולדת בהם ממש. כה"ח אות מ"ד.

עין משפט ו.

אור"ח סימן תנט פעיף ג

ג. ו. אשה הלשה ח יהיו לה שני כלים של מים אחד שמצננת ט בו ידיה והשני שמקטפת בו העיסה, ולא תקטף באותם מים שמצננת בהם ידיה שהם מתחממים ומחמיצים את העיסה.

הגה: מ"מ בעברה ולא ציננה ידיה מותר.

עין משפט ז.

אור"ח סימן תנט פעיף ה

ה. ח. עבר ולש תחת השמש מותר י.

עין משפט זא.

אור"ח סימן תמב פעיף א

א. א. תערוכת חמץ עוברים עליו כ משום "בל יראה ובל ימצא" אם התערוכת הוא מדבר הנאכל ל, אבל דבר שיש בו תערוכת חמץ

ח. ואשה שידיה צבועות בחינה מותר לה ללוש כי אין בצבע ממש. כה"ח אות מ"ה.
ט. ואינה חייבת לצנן ידיה רק אם רוצה לצנן ידיה יהיו לה שני כלים. כה"ח אות מ"ו.
י. והסכמת האחרונים לאסור בדיעבד, והמ"א בס"ק ט"ו כתב דוקא בהתחממה העיסה אסור אבל בלא נתחממה בדיעבד מותר. כה"ח אות ע"ח.

כ. ממשנה פסחים דף מ"ב וכרבי אליעזר וברייתא שם בדף מ"ה וכרבי נתן, ואין לוקין עליו אע"פ שעבר בב' לאוין משום שלא עשה מעשה, אבל מכין אותו מכת מרדות. רמב"ם פ"א הלכה ג'. ואינו לוקה אלא א"כ קנה חמץ בפסח או חימצו כדי שיעשה בו מעשה, אבל היה לו חמץ קודם הפסח והגיע הפסח ולא ביערו אלא הניחו ברשותו אינו לוקה. כה"ח אות א'.

ל. ועל חמץ נוקשה אין עוברים עליו, מ"מ לכתחלה אסור להשהותו בפסח, ואם שהה אותו אינו נאסר אחר הפסח, כמ"ש בסי' תמ"ז סעיף י"ב. ואין לאו באכילת תערוכת חמץ רק באכל כזית חמץ בכדי אכילת פרס, וא"כ בעינן לעבור על התערוכת שיהיה בו כזית בכדי אכילת פרס אם יאכל אותו, וכך פסק הרמב"ם בפ"א, וכן עיקר, אף שיש גאונים הסוברים שאפי' בפחות מכזית בכדי אכילת פרס ג"כ עובר על ב"י וב"י. ויש מפרשים שגם להרמב"ם אף שאינו עובר על אכילתו אם אין כזית בכדי אכילת פרס, מ"מ כיון שיש שם כזית חמץ עובר על קיומו, וכ"כ מר"ן בכ"מ דלענין זה לא שנו אם יש בו כזית בכדי אכילת פרס או לא, וכן היא הסכמת הפוסקים.

וכל זה בתערוכת במין בשאינו מינו שאינו בטל ברוב מן התורה לדעת הסוברים דטעם

ואינו ראוי לאכילה **מ** מותר לקיימו בפסח **נ**.

תחבושת וכדומה שנתן לתוכו חמץ מותר לקיימה **ס** בפסח שהרי נפסד צורת החמץ.

כעיקר דאורייתא, אבל במין במינו כגון קמח מתבואה חמוצה שנתערב בקמח תבואה שלא נתחמצה דמן התורה ברובא בטל ומותר לאכלו כ"ש דמותר להשהותו מן התורה, רק מדרבנן אסור לשהותו שמא יבא לאכול ממנו בפסח. ומ"מ אם עבר ושהה אותו מותר לאחר הפסח אפי' באכילה כיון שלא עבר על ב"י וב"י. כה"ח אות ג'.

אם בישראל או כבש בפסח בכלי שאינו בן יומו מחמץ, כתב הח"א דצריך לבער, וכתב עליו הכף החיים באות ה' דזה לדעת האוסרים טעם לפגם בפסח כמ"ש בסי' תמ"ז סעיף יו"ד בהרמ"א, אבל לדעת מר"ן השו"ע מותר אפי' באכילה. כה"ח שם אות ה'.

מ. כתב הטור דכל דבר שאין אסור באכילה מן התורה מותר לערבו לכתחלה ולהשהותו בפסח, וכ"כ הסמ"ק, אבל התוס' בריש פסחים כתבו דאסור גם בזה דלא פלוג רבנן, וכתב המ"א בס"ק א' דכך היא דעת השו"ע. וכתב הכף החיים לעיין בסי' תמ"ז ובאות רמ"א ובמה שכתב שם, ע"ש אות ו'.

ובמין במינו אפי' לח בלח בפחות מששים מותר לקיימו שמן התורה בטל ברוב. וחמץ שהוא מעמיד, אפי' בדיעבד אסור אחר הפסח. כה"ח אות ז' ממ"א.

נ. ולא גזרינן שמא יבא לאכול ממנו כיון שאינו ראוי לאכילה כלל, משא"כ בחמץ נוקשה שמ"מ ראוי לאכילה ע"י הדחק ע"כ אסור להשהותו. כה"ח אות ט"ז.

ס. אבל באכילה אסור כמ"ש בסעיף ד'. וכל דבר שמותר לקיימו בפסח מותר ליהנות ממנו בפסח כגון למוכרו לעכו"ם או שאר מיני הנאות. כה"ח אות כ"ג.